

צורות 'לחלום' את הפגישה והתיאוריה של השדה האנליטי

ג'וזפה צ'יביטרה

התיאוריה של ביון על השדה האנליטי (Ferro & Civitarese, 2015) מוליכה את הפרדיגמה הפרוידיאנית על חלימה אל מסקנותיה מרחיקות הלכת ביותר, אך משרטטת אותה מחדש במסגרת אינטר-סובייקטיבית. המפגש בין מטופל לאנליטיקאי מכונן אזור שלישי שנוצר על-ידי שניהם והגדול מסכום חלקיו הראשוניים. המטפורה ששימשה לתיאור מרחב ביניים זה – שדה כוח – לקוחה מהפיזיקה. התקשורת הלא מודעת בין נפשות מייצרת מערבולת שמופיעה בשדה זה. תקשורת לא מודעת זו מתרחשת דרך הזדהות השלכתית והיא כוללת לחץ בינאישי יעיל והדדי לקבל פנימה את היסודות המושלכים. הזוג הוא קבוצה קטנה, המצוידת בנפש אחת שתפקידה הוא לחולל טרנספורמציה בסערות רגשיות אלה לכלל מחשבה. בפעולה זו לכשעצמה מעורבת צמיחה נפשית. יחד עם זאת, פעולה זו מתייחסת לא רק למחשבה מודעת אלא גם למחשבה טרום-מילולית. עם זאת, טרום-מילולית אין פירושה בהכרח א-סימבולית. הסימבולי – כלומר, שדה השפה והחוקים שמכוננים אותה – בא לידי ביטוי גם דרך דפוסים סנסוריים-מוטוריים החרותים בתוך הגוף. אפשר לטעון שהעובר כבר חשוף להשפעות של הסימבולי דרך האופן שבו, ברחם, האם מעניקה *chora* סמיוטית (Kristeva, 1974): עריסה מארחת, עוטפת ומגנה, שמורכבת מאינספור רשמים חושיים המאורגנים בצורה ריתמית.

המשגת הלא-מודע המהווה השראה למודל זה שונה מזו של פרויד. הלא-מודע נתפס כפונקציה פסיכואנליטית של האישיות; משהו שמוטמע מהאם בלידה כיכולת הולכת וגוברת להעניק משמעות אישית לחוויה. ללמוד לחשוב פירושו ללמוד 'לחלום' את הממשי על מנת להפוך אותו למציאות פנומנלית, שאפשר לדעת ולחיות אותה. החלימה היא המקום שבו אנו שבים ומנסים ליצוק תוכן לתוך הנפש, או ליתר דיוק, בצורה הפוכה, לערוך אינטגרציה מחדש של הנפש בתוך הגוף; להתניע מחדש את מה שוינקוט כינה 'פרסונליזציה', תהליך המורכב מאינטגרציה הולכת וגוברת בין גוף לנפש (Civitarese, 2013, 2014). חלימה מייצרת מעין 'שירה' של החיים. חלומות עושים שימוש באותה שפה כמו השירה. העמימות המאפיינת אותם אינה הורסת משמעות אלא יוצרת אותה, ומחייבת אותנו להתבונן בדברים מפרספקטיבות שונות. פונקציה זו של האישיות נמצאת תמיד בצמידות למודע, כמו שני הפנים של טבעת מוביוס. מהרגשות הפרימיטיביים ביותר עד למושגים, התהליכים הסומטיים-נפשיים – שבאמצעותם החיכוך שנוצר על-ידי השפעת הממשי על אותו נתח מציאות שהוא הסובייקט – מעוכלים, מסודרים לאורך רצף. אנו לא חולמים רק בלילה, אלא גם במהלך היום, תהליך שביון כינה מחשבת חלום בערות. היכולת לחלום מניחה אפוא מראש חלימה כפעילות נירופיזיולוגית, אולם היא אינה חופפת לה. היא אינה נתונה בלידה (או רק בצורה מינורית מאוד). התינוק, כתב ביון, הוא "כולו מודע", והמשלים למודע זה הוא הלא-מודע של האם. הדרך שבה האם מוסרת לתינוק את הדרך שלה לחלום את המציאות (כיצד לבצע את פעולת הסימבוליזציה שמייצרת משמעות, כמו העור הנפשי שמגן עלינו מפני הטראומה של

המציאות) היא גם המודל של הפעילות התרפויטית. לשם כך אנו זקוקים לכלים טכניים מדויקים שיאפשרו לנו להפוך הבניות תיאורטיות אלה לכדי פרקטיקה של טיפול. על האנליטיקאי לדעת כיצד להשיב למסלולם את התהליכים של סימבוליזציה/חלימה של מציאות, שמסיבה כלשהי נחסמו אצל המטופל. החלימה נעשית לדרך המלך אל הממשי; הדרך להתקרב אליו מבלי להיות חשופים מדי; המשקפיים הכהים שמאפשרים לנו לא להיכוות מאורה של השמש.

חלימה בפגישה לובשת צורות שונות: החל מאלה ש'מטילות חכה' עמוק יותר אל תוך מעמקי הלא-מודע ('מעמקים' מהווים כאן רק מטפורה לציין את המעורבות הגדולה יותר של מחשבה לא מודעת ביחס למחשבה מודעת), ועד אלה שנותרות שטחיות יותר. אפשר למנות אותן בסדר הבא: חלימה ממשית, reverie סומטי, טרנספורמציה בהלוצינציה (Civitaresse, 2014), הבזקי חלימה (Meltzer, 1984), מטפורה, reverie, וטרנספורמציה בחלימה (Ferro, 2009). אמחיש אותן בעזרת סדרה של דוגמאות קליניות קצרות, ואת ה-reverie-אשיר לסוף. למעשה, התכלית של מאמר זה היא בעיקר להגדיר בבהירות רבה יותר את הגבולות שלו, החל מהשוואה עם כלים אחרים של מה שמכונה 'ספקטרום החלימה' בפגישות.

חלום

תותי הבר שלי

אני חולם שבמהלך הבחינה שלי להפוך לאנליטיקאי מנחה, אני נבחן על-ידי שני בוחנים עתיקים עם קמטים צונחים. הם מדברים אליי בשפה זרה ואני לא מבין את השאלות שלהם. בחלום אני חושב שזו אינה ועדת הבחינה שלי ושהם מצאו דרך לדחות אותי. מתוך חרדה מהבחינה, הנפש מחוללת טרנספורמציה לכדי דימויים פואטיים וגם מעניקה לי רעיונות שימושיים כיצד להציג את עצמי – מבלי להסיר יותר מדי את ההגנה שלי – וכיצד להביא בחשבון את הנוקשות של המוסדות הפסיכואנליטיים ואת נטייתם להיות דוגמטיים.

reverie סומטי

רווחים

סטפינה סיפרה לי שבאותה עת, בזמן שהלכה, היא ניסתה להימנע מלדרוך על הרווחים בין אבני המדרכה. ציינו שלכל אחד מאתנו יש את הטקסים האובססיביים הקטנים שלו; שגם אם אופן הפעולה של המיינד של כל אחד מאתנו נראה מוזר, אפשר להבין שרווחים בין אבני מדרכה גורמים לנו לחשוב על פרידות. לא במקרה, באותה תקופה סטיפינה עמדה בפני בחירה קשה בין קשר ישן ובטוח לבין קשר חדש ומרגש, כזה שחששה שישנה את חייה מקצה לקצה. הכנתי לה רשימה קצרה של סיטואציות יומיומיות שבהן אנו, בעזרת מחוות זעירות, מנסים לגרש את הפחדים שלנו. כשדיברתי אליה, הפתעתי את עצמי בכך שהשתמשתי בביטוי שבו עשתה שימוש-יתר בעבר, מעין טיק מילולי, '...e quant'altro' ('...ומה לא?!'), שבו הפסיקה להשתמש מהרגע שנעשתה ערה לו. תוך רגע הצטערתי על כך שהשתמש בביטוי המעצבן הזה, אך זה כאילו שהצעתי לה סוף סוף, בדיעבד ובאופן לחלוטין לא מודע, פירוש. היה זה כאילו

שהבנו יחד, דרך הפעולה המילולית שלי, שאופנים רפטיביים מסוימים בהם אנו משתמשים כשאנו מדברים פועלים כמו מעקות או עזרי-תמך כשאנו מרגישים שהמשמעות – אנו עצמנו – מאבדת מכוחה; כלומר, כשאנו חשים שהזהות שלנו מאוימת (השיח הוא המקום שבו, בכל רגע ורגע, פנטזיות של פרידה או איחוד עם האובייקט מקבלות חיים). במקרה זה, למילים שלי היה ערך פרפורמטיבי (פעיל), ועל כן אפשר לקרוא לו סוג של *reverie* גופני (Civitarese, 2013), מונח שאני שומר בדרך כלל לצורות של *reverie*/חלום שלמעשה מבטאים אותן בפעולה או מציגים אותן בפנטומימה.

טרנספורמציות בהלוצינוזיס

טרנספורמציה בהלוצינוזיס (ט"ה) היא מושג שביון פיתח (1970), אך שלדעתי הפך להיות שימושי באמת רק במסגרת התיאוריה הפוסט-ביוניאנית של השדה האנליטי (Civitarese, 2014). על מנת לראות את מה שהמטופל רואה, כתב ביון, מן ההכרח להיכנס למצב דמוי-ערפול חושים, או לפחות למצב שדומה למי שנמצא על הסף של הזהות. לדוגמה, ב-*Cogitations*, ביון כתב שאם לאנליטיקאי יש רושם שמטופל שרשום כנשוי למעשה אינו נשוי, עליו להתייחס בכובד ראש לרעיון/אינטואיציה שלו. כפי שאפשר לראות, זהו ניסוח מפתיע למדי, במיוחד בהתחשב בכך שביון כבר דיבר על טרנספורמציה בהלוצינוזיס כמנגנון נפשי שמקביל להכחשה ושמפיע בתיאורים אניגמטיים וחמקמקים של פסיכואנליזה, שבהם נראה שהמטופל חי בעולם קונקרטי לגמרי, ועל כן לחלוטין לא אותנטי. נכון הוא שלאחר מכן 'כדי לפשט את הדברים', הוא גם דיבר על ט"ה כ"פסיכואנליזה של חיי יום יום" (Sandler, 1975). ביון הבין שט"ה היא מה שגורם לנו 'להזות' את המציאות, או ליתר דיוק, מה שמספק את הרקע של תחושת המוכרות שעל גביה אנו יכולים לתפוס (ללא הפרעות רבות מדי) יסודות של שינוי/חידוש. ובכן, קורה לעתים קרובות שבעבודתנו היומיומית אנו "סובלים" מפרצפציות שגויות או ממחשבות "אמתיות" שכאשר הן מעומתות עם העובדות, מתגלות ככוזבות. אנו מצויים ברגעים שבהם "הזינו" או "שגינו בדלוזיה". ואולם, ייתכן שהלוצינציות אלה מתעוררות כאשר אנו הכי מועדים לסבול מהכאב הכרוך בלא להצליח להבין או להעניק משמעות לדברים. דבר זה יוצר אפוא מצב מועדף שבו, בעיכול הרגשי של המציאות, זה כאילו שההיבט ההשלכתי נוטל את השליטה לחלוטין. בעודנו בהלוצינציה, אנו לא יכולים לעשות עם זה כלום. עם זאת, אם וכאשר אנו מבינים שאנו טועים, הרי שההלוצינציה עוברת טרנספורמציה לחלימה (בחלימה אני מתכוון לא רק לשקוע בהלוצינציות שבחלום, אלא גם לאפשרות להתעורר ממנו). בנקודה זו עומדת לרשותנו צורה סימבולית, לגמרי זהה לחלומות ליליים, שבעזרתה אנו יכולים לנסות ליצור מחדש מגע עם המטופל.

האימה מפני אבדן משמעות, מפני אבדן האובייקט שהופנם המעניק משמעות לחוויה, מתהפכת בחוויה הנשגבת של התגלות של משמעות. בניגוד לטרנספורמציה בחלימה, אשר כפי שנראה הינה מכוונת, ול-*reverie*, שבמהלכו אנו תמיד ערים לכך שאנו 'חולמים עם עיניים פקוחות', ט"ה, הרומזת באופן מילולי על חלום בערות, היא המכשיר הטכני שגורם ללא-מודע לעבוד הכי הרבה, אם לנסח זאת כך. לצורך זה, לט"ה יש את החיות ואת כוח השכנוע שיש לחלום רק בשעה שאנו חולמים אותו, ומיד לאחר מכן כשאנו ערים ועדיין מצויים תחת הקסם של דימויו. חוסר הסימטריה בין העמדה של המטופל לזו של

האנליטיקאי טמון בעובדה שהאנליטיקאי הפנים פונקציית הכלה מוצקה למדי. פונקציה זו מאפשרת לאנליטיקאי לפעול באופן זמני בצורה רגרסיבית: להישאר במצב של רדיפה שממנו נעדרת משמעות, ולהחזיק מספיק 'אמונה' באפשרות שבמוקדם או במאוחר משמעות תוכל להופיע.

האם המתה

היתה זו שעת בוקר מוקדמת וקבעתי פגישת הכרות עם לאורה. היא נכנסה לחדר, אישה קטנה ומסודרת עם מראה מהורהר ועיניים רטובות מבכי. לאורה סיפרה לי שהיא נעדרה כחודשיים מהעבודה עקב מחלה. היא התחילה לסבול מחרדה, מסומטיזציות שונות וממצבי רוח רעים. היא נטלה כדורי הרגעה אולם נאלצה להפסיק טיפול בנוגדי דיכאון עקב תופעות לוואי. האירוע שעורר את המועקה שלה היה ההידרדרות המהירה של אמה הקשישה, אישה בשנות השמונים לחייה, שבחודשים האחרונים כבר לא יכלה לדאוג לעצמה ונזקקה למטפלת. ברגע מסוים, אולי בעודי חושב על 'תרופות', כן או לא, אמרתי לעצמי ולה שבסופו של דבר היא עוברת תקופה של אבל ושזה מובן שהיא מרגישה ככה מפני שחלפו רק כמה חודשים. בנקודה זו, מבלי לציין האם היא הבחינה בטעות שלי או האם קיבלה את הרעיון של "אבל" כהסבר כלשהו לאבדן, היא אמרה לי: "אבל אמא שלי לא מתה!" הכרתי בטעות שלי עם מבוכה מסוימת. ישבתי פנים אל פנים מול מטופלת, ישנתי היטב והייתי קשוב באופן רגיל. איך לעזאזל כשלתי כך בלשוני? הרהרתי אז בכך שאולי, בעבור לאורה, היה זה כאילו אמא שלה כבר מתה; שאולי העובדה שהיא מגיבה עם סבל נפשי אקטיבי למשהו שטרם קרה, ושעל כל פנים תאם את הסדר הטבעי של הדברים (היחלשותם של ההורים), ערערה אותה כל כך מפני שלא היתה לה אם 'פנימית' שתתמוך בה. לבסוף, ייתכן בהחלט שהאבל הזה, שהיה ולא היה, עשוי להיות האבל שמעולם לא התקיים במלואו על אבדנו בטרם עת של האב. האם 'האם המתה' שביננו מייצגת היעדר מסוים של השקעה בלאורה מצדי? ולפיכך של רצפטיביות, עייפות, רוויה?

You mad[e] me good

גם כאן, ההחלפה של המילים 'mad' ו'made' מעניקה זווית לא שגרתית של משמעות, לפיה מאחורי מעבר חיובי מסתתר גם היפוכו: "אתה גורם לי להיות טוב [You make me good], או לא, "אתה מכעיס אותי" [you make me mad].

צחוק או אהבה?

מטופלת אומרת לאנליטיקאי: "אני יודעת שיש לך רגשות. כלומר, אני רואה את זה כשאני מצחיקה אותך". אלא שאני הבנתי 'אהבה' ולא 'צחוק' [מצלול דומה ל-love ול-laugh]. הרעיון של הלוציניזם סייע בידי להבחין במה ששוכן לעתים מאחורי הטון המשחקי של שרה: משחק חשוב בהרבה, כזה הנוגע להכרה ול'היות-באחד'. למעשה, מיד לאחר מכן היא הוסיפה "כשאני מתבדחת ואנחנו צוחקים יחד, אני מרגישה מובנת".

סוגריים מרובעים

במפגש של הדרכה קבוצתית אחד העמיתים הציג חומר רשום מפגישה שבו בכל פעם, לפני שכתב מה הוא אמר למטופל, מיד לאחר הקיצור מט' [קיצור של 'מטופל'], הוא רשם את מחשבותיו בין סוגריים מרובעים. בטקסט המדובר שב מאפיין זה והופיע בשיטתיות כמעט מוחלטת. יתרה מזאת, הוא עסק בהרהורים תיאורטיים. לפתע, כשהתבוננו בהם ברצף, הקבוצה החלה לחשוב על הסוגריים המרובעים כעל מחסום של מילים ושל הבנה אינטלקטואלית שהאנליטיקאי העמיד כחוצץ בינו לבין המטופל. תוך יקיצה מדלוזיה של 'שקיפות של משמעות', החומה של סוגריים מרובעים שחזרה לאורך הטקסט עברה טרנספורמציה לכדי חלום אמתי, שנחלם במהלך האירועים שהתרחשו כעת. אם נחשוב על מעשה הכתיבה, אנו יכולים גם לדבר על reverie בפעולה, או ליתר דיוק – על הלוצינוזיס בפעולה, בראותנו שהמחבר של הטקסט לא היה מודע ברגע הכתיבה למשמעות האפשרית של הסוגריים המרובעים.

MacBook Air

"לבעלי יש שתי מכוניות ושני אופנועי ספורט אבל הוא מציק לי אם אני אומרת לו שאני רוצה לקנות מחשב לעצמי!" "כן", אני אומר, "אולי זה הזמן שתקני לעצמך MacBook Air!" מופתעת, היא משיבה: "שיער?! למה 'שיער'?[hair]. מיד הבנתי את משחק המילים הלא מכוון שיצרתי. 'air'-ו-'hair' מבוטאות כמעט באופן זהה; לא ממש חשבתי על זה. לא עשיתי [doing] פסיכואנליזה אלא הייתי [being] פסיכואנליטיקאי שמדבר עם מטופלת שלי; ציינתי בפניה שאכן, ביחס לבעלה, לאחותה, אליי, היא ויתרה על לעשות או לומר דברים שהיתה יכולה בנקל לאפשר לעצמה, ובכך להיות יותר היא עצמה. עם זאת, לא קישרתי בין ההתנהגות המזוכיסטית הזו לבין אבדן השיער שהיה אחד הדברים החמורים ביותר שעליו התלוננה, ושבמידה מסוימת התייחסנו אליו כאל סימן גופני של אומללות. הפירוש שלי היה בהתחלה לא מודע, ומסיבה זו אפשר לתפוס אותו יותר כטרנספורמציה בהלוצינוזיס.

איך את חושבת שאני עכשיו?

להלן קטע קצר מדיאלוג שהוצג בהדרכה. חשוב גם להתבונן באופן שבו עמיתתי, נ', ארגנה מבחינה ויזואלית את הטקסט עם המשפט החדש שמופיע בשורה הבאה, מפני שהמרכיב הזה הוביל אותי לטעות, או ליתר דיוק... להלוצינוזיס.

מט': עשית שינוי בשיער. שינוי זה

טוב. איך את חושבת שאני עכשיו?

אנ': מחייכת. איך אתה מרגיש?

מט': כמו שאת רואה. עולה ויורד, פחות או יותר.

פעמים רבות אני מגיע לפה שיכור. אלכוהול משפיע עליי לרעה. הוא גורם לי להיות מדוכא, עצוב. אבל מריחואנה, מריחואנה נקייה זה שונה. הרבה פעמים אני נעשה אגרסיבי עם אלכוהול. אני שותה קצת לפני שאני בא לפה, זה בסדר. אבל אחרי שאני יוצא, אני שותה עוד, וזה כבר משהו שונה.

מיד כשסיימה עמיתתי לקרוא את שתי השורות הראשונות, ציינתי שאולי המטופל אומר לה שהוא מוצא שהיא השתנתה לטובה מאז הפעם הקודמת, או אפילו הפעם הקודמת. אולי היא הראתה אז שהיא שונה, או שבהשוואה לאז היא הותירה על המטופל את הרושם שהיא שונה לאור הדרך בה קיבלה את פניו כשהגיע. אני מוסיף שאין ספק שזו לא שאלה של שיער, אלא של ראש ושל רעיונות. המטופל – על אחת כמה וכמה אם בהערה יש היבט פתייני, או ליתר דיוק הכרה בהיקסמות שהאובייקט מפעיל עליו, כפי שמשתמע מהמחמאה ("שינוי זה טוב") – תוהה יחד עם זאת מה באמת יש ל-נ' לראש, מה היא באמת חושבת עליו. אני מוסיף – במובן מסוים כבדיחה – שהטיבה לעשות כשהיתה איתו מעט פלרטטנית ושאלה "איך אתה חושב שאני עכשיו?" מכיוון שזו דרך, בהיותה בתוך הטקסט של המטופל, להרחיב את הנרטיב שהוא הציג לה; באופן כללי – לדעת עוד על החרדות שלה ועל איך היא מרגישה. אבל נ' מציינת בפניי במהירות שלא היא זו ששאלה את השאלה, אלא המטופל! אני מודה מיד בטעות שלי, וברמה השטחית מייחס אותה למיקום של המשפט החדש כפי שהיא ערכה ושלחה אותו אליי. עם זאת, האות שאמורה לציין את חילופי הדוברים ממטופל לאנגליטיקאית אכן חסרה. נ' מסבירה לי שהיא כתבה כך מפני שהיתה שתיקה קצרה אחרי המילה "טוב". עצם השאלה ש-נ' שואלת את המטופל ("איך אתה מרגיש?") מרחיקה אותה מהאמירה טובת המזג שלו, מכיוון שהיא שואלת רק איך הוא מרגיש באופן כללי. נכון שבכך שחייכה, הראתה שהיא מקבלת את המחמאה. המטופל מגיב בהשבת השיח אל הרמה הוויזואלית ("כמו שאת רואה"), אל משחק המראות ההדדי שהוא אולי מהות הדיאלוג האנליטי מעבר לתכנים שלו, ועונה "עולה ויורד, פחות או יותר". מיד לאחר מכן, עם הסיפור שלו, הוא מצביע על שני אופנים של תפקוד בשדה האנליטי, שתי צורות של תלות: אחת יותר רעילה ומסוכנת, זו של האלכוהול; השנייה פחות מזיקה, ומביאה לו רגיעה (תנודה בין אלכוהול→מריחואנה). זה כאילו שהוא מצביע על שתי התכונות המתחלפות תדיר של האובייקט, מעורר ומרגיע, ובה בעת על הייאוש שלו מכך שאינו מצליח ליצור באינטגרציה דרך יחידה ומספיק מהימנה של התייחסות לאחר. המטופל מדבר על התלות שלו באנליטיקאית. אך הוא אומר יותר מכך: שעל מנת להתמודד עם הרגשות שלו לפני/במהלך הפגישה, ויותר מכך – אחריה, הוא חייב לשתות. ברגע זה נראה שהשדה אינו מתפקד מספיק טוב על מנת לעזור לו לחולל טרנספורמציה ברגשות שלו. זה כאילו שהוא יצא מהפגישה עם מעמסה גדולה מזו שעמה הגיע. אולם בנקודה זו, אנו תוהים, איזו משמעות (אני כתבתי "שד")¹ היתה יכולה להיות להלוציניציה שלי (קיים רכיב ויזואלי מדויק בקריאתי השגויה של הטקסט)? העובדה שהמטופל שואל כיצד האנליטיקאית חושבת שהוא מרגיש גורמת לנו לראות שתחת מעטה של מחמאה, האמירה הראשונה הסוותה חקירה לגבי מה היה בתוך הראש שלה.

¹ [באיטלקית *seno* במקום *senso*].

אולם אישור מסוג כזה לא היה זקוק לשגיאה שלי. אני חושב שהאמת הרגשית הלא מודעת שבאה לידי ביטוי בהלוצינזיס שלי/שלנו – אולי באופן בנאלי – היא שהאנליטיקאית מוטרדת ברצינות ממה שהמטופל חושב עליה. ראוי לומר שהממד השיפוטי נוכח מאוד, שהוא נוקב, שדה שבו המטופל מודאג מהתפקוד שלו, עד כדי כך שהוא צריך "לשתות כדי לדבר". אלכוהול (מעין ארוטיזציה של הקשר?) מקל מעט על ההמתנה הרודפנית, אולם הוא סוג של הגנה שמרעילה אותו. המשך הפגישה מאשר קריאה זו. האנליטיקאית, שבתורה מודאגת מההדרכה, מגבילה את עצמה לשאילת שאלות רבות, ואינה קולטת באופן משיביע רצון את הרגש שמבטא המטופל. זו הסיבה שהתמה המרכזית של הפגישה עוברת אל ההדרכה ויכולה להיחלם. ההלוצינזיס שלי היא למעשה חלום (סיוט) שממנו אני מקיץ וכך יכול להשתמש בו כפרגמנט של חלום בערות. "איך את חושבת שאני עכשיו?" משקף את המצוקה של המטופל לגביה, את המצוקה שלה לגבי המטופל ולגביי, אך מנגד גם את החרדה שלי מכך שתשפוט אותי, וביתר שאת בשבוע שבו עמיתה אחרת שעבדה איתי על מקרה איבדה אותו וגרמה לי להרגיש במידה מסוימת את האכזבה והכעס שלה. לסיכום, נראה שאפשר לאפיין את התפקוד של השדה האנליטי כאווירה של איום וסכנה. המטרה של הטיפול הופכת להיות כיצד לעבור מ-א' ל-מ', מאלכוהול למריחואנה, מתלות פתולוגית לתלות יותר בשלה. ההלוצינזיס גם מאפשרת לי לפלרטט עם העמיתה שלי [coquette]. פירוש הדבר שיתכן שאני מדגיש מאפיין פתייני הדדי שלה (שלנו) שעליו להיות נתון בשליטה רבה יותר – למרות שזה לא נאמר: ייתכן שיש לו תכלית, כמו אלכוהול – אך גם שלי ושל המטופל.

את וג'וליה

א', כשראתה אותנו יחד, אמרה לנו: "את [you במקור, עשוי להתייחס לזכר ולנקבה] וג'וליה שונות מאוד". אנה מדברת איתי על הקשר עם חבר שלה, שעמו היא וג'וליה חולקות מקום עבודה, וחוזרת על הערה שהעירה מכרה משותפת. החבר שלה ענה בצורה מרגיזה מכיוון שסירב לקבל את הרעיון שאין לו נקודות דמיון עם ג'וליה. ברגע ששמעתי את ג'וליה מביעה את עצמה במונחים כאלה, נדמה לי שאינני מבין ואני שואל אותה "מי זאת ג'וליה?!" ג'וליה עונה לי: "אני ג'וליה!" אני מבין שזיהיתי תיכף ומיד את ג'וליה עם האדם שאליה א' התייחסה כשאמרה "את". אם כן יצרתי חפיפה בין ג'וליה ל-ס', החבר. ההלוצינזיס שלי הובילה אותנו לשאול את עצמנו האם ייתכן שחשפתי מאפיין 'וליגי', גישה חקיינית בג'וליה ביחס ל-ס'; הצורך לא להיות היא עצמה בצורה אותנטית, מחשש שאם תהא כן, היא תהיה בסכנה לאבד אותו. יתרה מזאת, בכך ששאלתי אותה "מי זאת ג'וליה?", זה כמעט כאילו שזיהיתי שתי ג'וליות, אחת שיכולה להראות את עצמה ואחת שחייבת להישאר במסתור, וכן קושי מסוים לתקשר ביניהן. מנקודת מבט שקשורה יותר לנסיבות הפגישה, עצם העניין הוא כמה שוני בהשקפות, בדעות, ברגשות אני (אנחנו) יכול לשאת.

מעשה כשל [Lapsus]

המושג 'מעשה כשל' – המילה Lapsus פירושה 'נפילה' – חוזר בתוך המסגרת של הפסיכואנליזה

הקלאסית. ייצוג חומק מהלא-מודע שבו היה מבודד וחוזר למודעות כסימפטום, כתצורת פשרה. אפשר לחקור בצורה דומה מעשה כשל בנאלי בקריאה. אולם אם אנו רואים כאן את פועלה של שירת הנפש, אנו יכולים לחשוב על ההדחקה עצמה כמצויה בשירות הביטוי. בעבור פרויד, התכלית היחידה של עבודת החלום היא להסתיר את המשמעות של מחשבת החלום, להפוך אותה לסמויה. לפיכך הצנזורה. הצנזורה אינה יוצרת אפקטים שיש להם משמעות, אלא באופן מקרי. אולם אנחנו הבנו שכל חשיבה היא חלימה. שהצורה של יצירת-משמעות שבאה לידי ביטוי בשפה היא היחידה שעומדת לרשותנו, גם אם היא משתרעת כמובן לאורך טווח, החל מגודש רגשי ותחושותי קיצוני ועד להפשטה הרבה ביותר של המושג. בחומר כתוב של פגישה אני קורא את המשפט: "היא לומדת להיות אם לאמא שלה". הדבר מתייחס למטופלת עם אובססיה כפייתית של הריגת הילד הקטן שלה עם סכיני מטבח. בדיון בקבוצה עולה עובדה בולטת – האב נעדר מתולדות המקרה. אולם הדבר מפורש כפגם משמעותי בפונקציה של השלישי [thirdness], אבהי אך סימבולי, בנפשה של האם. זה כאילו שמכיוון שאינה יכולה לווסת את המרחק שלה מהאובייקט ושהיא פוחדת משוני יותר מהכול, היא מסוגלת לדמיין או לשמור את הילד ברחמה לעד (לעתים קרובות היא אומרת שהיא מתגעגעת לבטן ההיריון שלה) בהריון נצחי, או לחסל אותו על-ידי הריגתו. אנו יכולים לראות כיצד ההיעדר של הפונקציה האבהית הסימבולית מעורר את מה שניתן לכנות פונקציית 'מדיאה': ואני אומר "פונקציה" מפני שלמרות הכול מוטב לראות בה הגנה נואשת, דרך לשוב לחיים, גם אם באמצעות אקט נואש של זעם. הבושה של לא-להיות, של לשאת על העור את אות הקלון של גזר דין אימהי של אי-קיום, שבה לחיים בבושה העמוקה של לחשוב על עצמך כמי שמסוגלת להרוג את ילדך. ואולם אנו מבינים שהבושה מגיעה ראשונה, ושהאובססיה הכפייתית מגיעה רק כהצדקה, 'יצירה דלזיונלית', בדיעבד, על מנת להעניק לה צורה מכאיבה. במובן מסוים, הילד הוא כמו המפלצת בסרט 'Alien' [הנוסע השמיני].

הבה נשוב כעת למעשה הכשל שלי: ברגע שקראתי את המשפט כפי שציטטתי אותו קודם לכן, שמתי לב כמעט מיד שהוא בעצם אומר: "היא לומדת להיות אם עם אמא שלה!!" המשפט מתייחס לעובדה שהיא נהגה לקחת את הילד לאמא שלה כדי לראות איך היא עושה איתו דברים, ושהיא מאמצת אותה כמודל חיובי להזדהות. אולם מעשה הכשל שלי מספר סיפור אחר, ולהפתעתי, מכון את הקשב שלי לכך שיייתכן שפועלת כאן הזדהות כפולה: אם היא לומדת להיות אמא לאמה שלה, הרי שהיא מזהה את אמה עם הילד (היא רוצה להרוג בילד את האם "המתה" שיש בתוכה, וכך מרגיעה את הזעם הנרקיסטי הסוער שלה), אולם בעבר היא עצמה היתה הילדה של אמה! כך נוצר פה היפוך תפקידים: הפעם האם היא הבן שלה. אולם אם אלה הם פני הדברים, הרי שזה גם נכון שהיא מזהה את עצמה בצורה לא מודעת עם האם (שלה) שאותה "הרגה", או ליתר דיוק לא הכירה בלידה. אפשר כעת לראות במעשה הכשל הבזק של הלוצינזיס, שהופך לחלום ברגע שאני מכיר בשגיאה שלי ומציג בפניי נרטיב מורכב שבו הקורבנות הם התליינים ולהפך, כמו בסיפורי הטרגדיה היוונית. מנקודת המבט של חלימת הפגישה, אני חש באינטואיציה שבאותו זמן משוחק משחק מכריע שבו המטופלת היא המטפלת של המטפל.

הטלפון של סטיפינה מצלצל בתיק שלה, אותו הניחה על הרצפה ליד הספה. עם טון סובלני (מלא חיבה) היא אומרת לי: "ובכן?... אני נותנת לך רשות לקרוא את ההודעה!" מעט נבוך אך גם משועשע, אני עונה: "בעצם... היא שלך!" לנוכח זה, מופתעת, סטיפינה מוציאה את הטלפון מהתיק. כאן נדמה שההלוצינוזיס הוא בשירות היפוך-תפקידים שבו המטופלת היא זו שמתייחסת אליי כמו אל ילד, בהציבה את עצמה במקום של הורה. בה בעת, אולי היא רוצה לומר לי שהיא סולחת לי על כך שכאשר חידשנו את פגישותינו ביום הקבוע לאחר חופשת הקיץ, מתוך פיזור דעת לא ציפיתי לה, למרות שהייתי בקליניקה שלי. במילים אחרות, לאחר שהכעס שלה שכך ברובו, היא נתנה לי רשות להיות מוסח לרגע. האם היה זה קצת כמו משחק *fort-da*? בסוף היא מזמינה אותי "לקרוא", או לפרש, את ההודעה.

טרנספורמציות בחלימה

אנו חבים רבות לפרו על פיתוח מושג זה שנובע מהאופן הקפדני והרדיקלי בו הוא תופס את הסטינג של האנליזה כתיאטרון שבו הכול הוא בדיה; בדיה, כמובן, שמהופכת מהפנים לחוץ על מנת לחשוף את המציאות הנפשית ולערוך בה טרנספורמציה. לא קיימת תקשורת של מציאות שאי אפשר לקרוא כחלום בערות (גם תיאור של חלום לילי), כלומר, כנגזרת נרטיבית של מחשבת חלום בזמן ערות. לערוך טרנספורמציה לחלימה, המבססת כל שיח על המילים "חלמתי ש..." (או ליתר דיוק, "אני חולם ש..."), זו דרך אינטואיטיבית ופשוטה להתכוונן לזרם הלא מודע (החלומי) של הדיאלוג. המציאות, המוצגת פעמים רבות על-ידי המטופל באופן דו-ממדי, רוכשת מחדש באופן מיידי את החיות ואת הממדיות העשירה של חלום. על מנת להימנע מקריסה לצורה מכנית של שימוש, הדרך הטובה ביותר להשתמש בטרנספורמציות בחלימה היא להפנים את התהליך, לשכוח אותו ואז לגלותו מחדש, ובכל פעם להיות מופתע ממנו. בכל מקרה, זוהי הדרך שבה אנו יכולים 'להכניס בכוח' את החלומי לתוך הפגישה. אנחנו יכולים להכניס אותו ולהשתמש בו באופן מכוון גם באותם רגעים נטולי השראה, שבדיוק מסיבה זו יכולים להרוויח מהתהליך, במטרה להסיר את החסימה ממצב של צחיחות חסרת תקווה. גם אם משתמשים בה בכוונה, טרנספורמציה בחלימה תמיד מייצרת קסם מהפנט.

פחד מטיסה

אנה היתה אמורה לצאת לחופשה בת שבועיים בהודו. היא היתה מדוכדכת מכך שתפסיד את הפגישות שלה וחששה מעט מלטוס במטוס. יחד עם זאת, היא אמרה לי שהיא בטוחה שמרגע שתגיע לשם, היא תיהנה ולא תתגעגע לפגישות. ובכן, כן, זה נכון שהיא היתה קצת חרדה בנוגע לטיסה, "אבל אתה יודע, אני נוסעת עם שלושה רופאים!" הנסיבות אכן היו אמתיות; היא נסעה למעשה עם הארוס שלה ועם שני חברים אחרים, כולם רופאים מומחים בדיסציפלינות שונות ברפואה. ועם זאת, מה שאנה אמרה לי – אם נקשיב כאילו היה זה חלום ("חלמתי שאני עוזבת להודו עם שלושה רופאים") – מספר סיפור שונה לגמרי; שלושת המומחים הפכו לדרך לספר על הפחד הקטסטרופלי שלה מלהינטש: כלומר, לעזוב זה קצת כמו למות. העובדה שהיו שם שלושה היא כמובן צורה של שיח, היפרבולה. באנליזה, יהיה זה ביטוי

של הפחד לתת אמון, יחד עם האמונה שהיא צריכה (אך גם יכולה שתהיה זמינה עבורה) פונקציה אנליטית יעילה ביותר של חילון.

מטפורה

דרך נוספת לחלום את הפגישה היא ליצור מטפורות. בהתאם למקרה, אפשר להציע או לא להציע אותן למטופל. על כל פנים, כפי שקורה במידה מסוימת דרך טרנספורמציה בחלימה, זוהי חלימה "מכוונת": האנליטיקאי מחפש באופן אקטיבי דימוי שעשוי לתפקד כמכל בעבור הרגש שמשוטט באותו רגע בשדה האנליטי.

Reverie

עם מה אוהבת האם את תינוקה? עם reverie, משיב ביון באחד מספריו. די בכך כדי להבין ש-reverie אין פירושו רק להיות במצב חולמני – "ללא זיכרון, desire והבנה" – אלא שמשמעת ממנו רצפטיביות ייחודית לצרכים של התינוק, תוך כדי שאנו מעמידים עצמנו לרשותו עם כל הווייתנו ומשקיעים בו בצורה אינטנסיבית את הרכות והחיבה שלנו. זהו מצב שמתקרב לאותו זן של "חולי נפשי" שויניקוט מכנה "מושקעות אימהית ראשונית". ויניקוט מתאר זאת כמצב זמני ויוצא דופן של רצפטיביות ביחס לתינוק, חולי נורמלי הדרוש כדי להתכוונן לצרכים המיוחדים של התינוק.

אצל ביון, המקבילה הקרובה ביותר למושג זה היא משהו שכולל את היכולת ל-reverie ואת הטרנספורמציה בהלוצינוזיס. למושקעות האימהית הראשונית ול-reverie משותפת ההשקעה באחר, תינוק או מטופל. בטרנספורמציה בהלוצינוזיס, מדובר על מצב של חולי. עם זאת, בדיוק כפי שהאם צריכה להיות מסוגלת להירפא מחולי זה, בניגוד למטופל, על האנליטיקאי להיות מסוגל להכיל את סערת המחשבות, הרעשים והצלילים אליהם הוא חשוף כשהוא נכנס למצב פסיבי של הלוצינוזיס, ולאחר מכן לעבור מהלוצינוזיס לחלימה: יכולת הנשענת על כך שהפנים שד/מכל פנימי טוב.

מה שויניקוט אינו עושה הוא לתרגם את המושג מושקעות אימהית ראשונית לכלי טכני בעבור האנליטיקאי. מנגד, המושג reverie משמש ככלי שניתן להתנהל איתו בעשייה הקלינית. אם רק ניתן לעצמנו זמן להמתין; אם נהיה מסוגלים לשאת את הכאב ואת תחושת האשמה הנובעים מההמתנה ומהוויתור על ה-desire להרוות במשמעות משהו שעדיין איננו יכולים להבין, ה-reverie מגיע אלינו כמו חלום בערות. הלא-מודע המשותף של השדה האנליטי מעניק לנו צורה חיה, יצירה סימבולית שאנו יכולים לחקור (ואז לחקור שוב), כפי שאנו עשויים לעשות עם משמעות המוצעת בשיר שריגש אותנו במיוחד. בדיוק כפי ששירים הם הצורה האמנותית היחידה שיוצרת את העולם, כך באופן פוטנציאלי, reveries יוצרים את המשמעות של מה שמתרחש וכך בכוחם להכיל חרדה ומועקה. הם מהווים דרך לצייר ולהעניק קול למה שעדיין אין ביכולתנו לומר (Bion, 2015). בעזרת היכולת ל-reverie, יסוד של פונקציית האלפא הרחבה ביותר של הנפש (Bion, p. 36), האם יכולה באופן מובהק להעניק לתינוק אהבה, ביטחון וחום. היא מזינה את הנפש שלו בעזרת חלב שאינו חומרי. בדיוק מכיוון שהיא גדושה באהבה, היכולת ל-reverie מאפשרת לאם לקבל לא רק את ביטויי החיבה של התינוק, אלא גם את ביטויי השנאה.

יתרה מכך, ניכר ההבדל בין reverie לאסוציאציה. הראשון תמיד מפתיע אותנו עם הדימויים שלו; השנייה קרובה יותר לרציונליות שלנו ואפשר להפיק אותה במכוון, תוך שהיא נושאת בתוכה באופן מפורש מאוד את הקוד של הקישור הלוגי שמחבר בין שני החלקים של האסוציאציה.

איפיגניה

"אמא שלי", סיפרה לי רַנְטָה, "מעצם העובדה שהיגרה לבלגיה בשביל עבודה, הקריבה את אמא שלה, סבתי, ואת בתה הקטנה, שזו אני". מיד חזר אליי המיתוס של הקרבתה של איפיגניה, כמו reverie- זיכרון, יחד עם כל האבל הנלווה שאופף את המשפחה של קליטמנסטרה ובעלה. כמו כן עלה בדעתי ביצוע מרגש של *Electra* שבו חציץ מסך שקוף בין השחקנים למושבים, כמו היו הם נעולים בתוך קופסה. לפתע, ועם עדות חושית (הלוצינטורית) רבת-עצמה, נעשתה ברורה סצנה של שנאה שלא ניתן לכבות, אשר אפיינה גם את המשפחה הזאת על דורותיה. בהפתעה ניכרת שאלתי את עצמי: איפה המסך בינינו שמגן עלינו מפני ההשלכות ההדדיות של שנאה? שוב, עם ויניקוט, יש לזכור שאנו סומכים על האהבה של האובייקט רק אם אנו מרגישים שגם השנאה שלו נוגעת בנו.

הסכין של ליכטנברג

לאחר שביקש ממני – כאשר התחדשו פגישותינו בסתיו – להפחית באופן זמני את מספר הפגישות משלוש לאחת בשבוע, מריו אמר לי שיהיה לו קשה להגיע במשך מספר שבועות לפגישה הנוותרת מכיוון שעליו לקחת את הילדים לגן. המחשבה על הסכין של ליכטנברג, ששימשה את פרויד² ביחס ליונג, מיד עלתה בראשי: סכין ללא להב עם ידית חסרה. כלומר, לא נותר דבר מהאנליזה; או ליתר דיוק, האובייקט נעלם. ואולם, הדימוי של סכין היה למרות זאת מפתיע. שאלתי את עצמי האם מה שמתרחש אינו משמש כדי להכניס אלימות מסוימת לתוך האנליזה. אולם, של מי הסכין הזה? אנחנו יכולים לשאול את עצמנו. מריו הרגיש שהוא מאוים ועל כן, באופן מובן, הוא מיהר להימלט. מצדי, חשתי מותקף והבנתי שלאחרונה נהגתי כלפיו בקרירות. ההקשר של הציטוט של פרויד, המתאר רגשות של מרירות ואכזבה כלפי "בנו" יונג, גם הוא לא היה בלתי קשור ל-reverie.

הסכין של ליכטנברג היא דרך לעורר את ה'כלומיות', אשר למרות זאת מותירה עקבה מהיעלמותה, בסופו של דבר בדומה למשחק של סליל העץ שמתאר פרויד: לשחק עם היעדר, או ליתר דיוק עם החילוף המתמיד בין נוכחות להיעלמות שממנו נולדת היכולת לייצג. בעודי טעון ברגשות עצמתיים לנוכח

² השוו עם פרויד (1916, p. 454): "יונג, באמצעות ה"התאמות" שלו, צייד את הפסיכואנליזה בהעתק של הסכין המפורסמת של ליכטנברג. הוא החליף את הידית, הכניס לתוכה להב חדש, ומכיוון שאותו הסמל המסחרי חרות עליו, הוא דורש מאיתנו להתייחס לכלי זה כמו אל הקודם".

² כפי שאנו יודעים, המתרגמת היא בוגדת (באיטלקית משתמשים באותה מילה למילים מתרגמת ובוגדת). אולם גם משוררת לא מודעת, שדרך אי-ההבנות הקטנות הבלתי נמנעות שלה מתמידה לפרש מחדש את העולם. באיטלקית המילה 'associarsi' פירושה לעבור את הבחינה להסמכה כאנליטיקאי, בעוד ש-'associare' פירושה לדבר בחופשיות, לדבר באמצעות אסוציאציות בהתאם לכלל היסוד. לאחר הכתיבה התגנב אפוא יסוד של חלימה, בהרחיבו את המשמעות של החוויה המתוארת.

הסימנים המעידים על פיטוריי העתידיים על-ידי המטופל, מבלי דעת ניסיתי להבנות מחדש משמעות אפשרית וכך לשמר מידה של שליטה בדברים. אם נכון הוא ש-*reverie*, כמו חלימה, מציב אותנו בקשר ישיר עם מחשבת חלום בערות, הרי שיש לי דרך לשרטט לעצמי מפה מדויקת יותר של הרגשות הניצתים בשדה האנליטי, וכך אני יכול לנסות לחולל בהם טרנספורמציה.

לא מלומדת

במהלך הדרכה, לא זכרתי האם הפגישות של המטופל עליו דיברה עמיתתי הצעירה א' התקיימו על הספה או פנים מול פנים. שאלתי אותה מכיוון שהתרשמתי שבעוד שהיא קשובה מאוד למטופל, א' לא נתנה שהות מספקת כדי לאפשר לדימויים ול-*reverie* להופיע אצלה. היא סיפרה לי שלפני שהוסמכה לאנליטיקאית באופן מלא,³ לא התאפשר לה לעשות כן. אמרתי לה שבהתחלה גם לי היתה אותה בעיה; כשהצגתי מקרה, נהגתי לחשוב שמישהו מנוסה ממני היה עושה בוודאי עבודה יותר טובה. אחד המדריכים שלי באותה עת אמר לי משהו שלדעתי עוזר מאוד: שבמציאות, בעבור המטופל, אני עשוי לייצג את ההזדמנות היחידה בחייו להציל את עצמו ושעלי להרגיש אחראי ובשיא כוחותיי למרות שאינה מנוסה. בהדרכה שאלתי את א' האם עלו בראשה דימויים כלשהם במהלך הפגישה. היא סיפרה שהיא זוכרת משהו שהמטופל אמר לה: כשהיה ילד היתה לו בייביסיטר שהיתה נוכחת אבל לא שיחקה איתו; זה גרם לו להרגיש מאוד לבד ומסיבה זו הוא התחיל לקרוא המון. בזמן שתיארה את הבייביסיטר, א' היססה לרגע ואז הגדירה אותה כ'לא מלומדת'.

הסצנה של הבייביסיטר שאינה משחקת עם הילד היא משהו בין אסוציאציה ל-*reverie*, אולם הייתי אומר שזהו בעיקר *reverie*. בנקודה זו אני יכול להציע שייתכן ש-א' פחדה מהמטופל הזה מכיוון שחשה שהיא תחת בחינה; שאולי היא 'עושה בייביסיטר' למטופל הלא נכון, או לחלק בו שלא ממש זקוק לבייביסיטר. ה-*reverie* עזר לנו להבין את המשמעות של שיחתנו המוקדמת – אפשר לומר, לפני מעשה [*avant coup*] – על השימוש או אי השימוש בספה; ויתרה מכך, הוא סייע בידינו להכיר בכך שלא דיברנו על ספה פיזית, אלא על ספה מטפורית. א' לא נתנה לעצמה זמן לתפוס באמת עמדה אנליטית; פירוש הדבר שהיא לא מיקמה את המטופל על הספה. לא להצליח למקם את המטופל על הספה (מפני שעדיין לא היתה מוסמכת), משמעו שלא הצליחה באמת לערוך לו אנליזה מכיוון שחשה את מבטם הנוקשה של 'המלומדים' נעוץ בה; הדבר הזכיר לה בכל רגע שהיא עדיין לא אנליטיקאית מוסמכת. עם זאת, רק ה-*reverie* חשף במדויק את מצב העניינים שנוצר בעקבות זה.

מיותר לציין שייתכן ששיחה זו חשפה אי-יכולת לחלום בכלל גם בהדרכה – האם הרגישה את עצמה, האם הרגשנו את עצמנו, תחת בחינה הדדית? – והסתרה מסוימת של עצמך מפאת הפחד, תוך היעלמות מאחורי הקלעים של תיארון האנליזה.

פרדיגמה אסתטית

לסיכום, אני רוצה להתעכב על כמה מההשלכות של אופן המשגה זה של העשייה האנליטית. בשביל בני אדם, משמעות מצויה בנקודת איזון מסוימת על ציר התנועה המתמשכת בין אמונה (*Fede*) לגורל (*Fato*, או ייעוד): בין אמונה בהופעתו מחדש של האובייקט (משמעות, ייצוג) שאותה השגנו באמצעות חוויה, לבין גורל כיעוד, או ליתר דיוק כמושג שמכיל את המועקה שלנו ושהוא שם נרדף לחוסר האפשרות לייצג את המוות. אנו מרגישים שחוויה היא אמיתית ואותנטית כאשר אנו נעים בין אמונה לגורל; כאשר, כפי שאמר רילקה, אנו מצליחים לשאת את האימה עד לנקודה שבה היופי מופיע בפנינו, "אימת הראשית". כל חוויה מלאה ניזונה מיסודות בסיסיים אלה. הדבר נכון לחיים, לאמנות ולאנליזה. בקצרה, "יופי מבעית", אמת, זהו מזונה של הנפש. עלינו, עם זאת, להיות זהירים; כל צורה של משמעות – קטנה, צנועה ויומיומית ככל שתהיה – נולדת תמיד מהסחרחורת הזו, אולם זוהי סחרחורת שאינה גורמת לנו ליפול (חשוב לציין שהמונח 'סחרחורת' מתאים במיוחד מכיוון שכמילה, פירושה 'הלוצינוזיס מרחבי'). אין זה מקרה שלמילה זו מובן כפול, חיובי של הפתעה ושילי של בלבול. זוהי הסיבה לכך שייחוד רגשי הוא כה חשוב – מכיוון שהאובייקט שעזב שב כעת, ובנקודה זו כל דבר אחר הוא משני (למרות שנכון שאפשר לתפוס צורות 'מזוקקות' יותר ויותר של ייחוד קר/אינטלקטואלי לא רק כקרות, אלא גם כביטוי לסוגים חלשים של ייחוד). ההרגשה של להיות בייחוד היא חוויה אסתטית שמפתחת/מחזקת את האני. 'ההולנדי המעופף' מהאופרה של ואגנר יכול למות, כלומר, יכול לחוות קשר חדש, יכול להיות בדרך אותנטית, רק משעה שהצליח למצוא אישה שתהיה נאמנה לו עד המוות; כזו המתקנת נוכחות אימהית בתוכו, שעשויה להוות מקור של אמונה. בסופו של דבר, אנו יכולים לתפוס את הסצנה של מות הזוג כאלגוריה לשבריריותם של דברים, גרסה של התמה הליאופרדית של טביעה מתוקה של ספינה או של "המוות האטי" בזרועות האהובה שאליה משתוקקים אותו תיאר ד'אנוציו; גסיסה אטית, אשר במציאות היא חיים אותנטיים. מנגד, לא לקבל את האימה פירושו להיות לא חי ולא מת. לייחוד יש ערך מכיוון שלא מדובר על מיזוג. כאשר ישנו ייחוד, הכוונון הרגשי מהווה רקע של הכרה/מוכרות שעליו אפשר לתפוס יסודות של הבדל. רק ייחוד מאפשר לסובייקט להתהוות. זוהי המשמעות המקורית של המילה '*subjectum*'. אפשר להגדיר את הפרדיגמה של הפסיכואנליזה הביוניאנית כ'אסתטית' מכיוון שהרגשות הם תמיד במרכז, האמת הרגשית של הרגע המתרחשת במקביל לחוויה של להיות בייחוד. ההבנה היא חסרת ערך אם אינה מושגית ורגשית, מנטלית וגופנית בעת ובעונה אחת, כלומר סומטית-נפשית. הבטחה לכך יש באפקטים של ערפול חושים, הפתעה, הלם קל המצביע על כל התגלות של משמעות באנליזה; זו שעליה אפשר לומר שהופכת אותה לנשגבת באמת.

לבסוף, אפשר להגדיר את הפרדיגמה כאסתטית מכיוון שהדבר בו עוסק ביון (מרגע שהכיר באופן מלא באי האפשרות האינהרנטית לדבר, בצורה תמטית, על הלא-מודע פרט למשמעות הלא מודחקת של השיח של המטופל) הוא למצוא דרך שתאפשר למשמעות להופיע. בדרך זו, האסתטי (שהוא, בהגדרתו, בלתי ניתן לאמירה) מקושר מחדש למושגי. הבנה היא אמנות של להעיר את עצמך מחדש למשמעות, לא רק למופע שלה אלא גם לצורתה.

References

- Bion WR (1970). *Attention and Interpretation*.
- Bion WR (1992). *Cogitations*.
- Bion WR (2015). Seminar D14. In Levine H, Civitaresse G (Eds.), *The Bion Tradition*. London: Karnac
- Campana D (1962). In Golino CL, ed., *Contemporary Italian poetry: an anthology*. Oakland, CA: University of California Press.
- Civitaresse G (2013). Poesie de la psyché et depersonnalisation. *Revue Française Psychanalyse* 77:1066-1081 (2013).
- Civitaresse G (2013). Embodied Field, Somatic Reverie and Patients with Blocks to Symbolization. IPA Congress, Prague.
- Civitaresse G (2014a). *I sensi e l'inconscio*. Borla, Roma.
- Civitaresse G (2014b). Transformations in hallucinosis and the receptivity of the analyst. *Int J Psychoanal*.
- Ferro A. (2009). Transformations in dreaming and characters in the psychoanalytic field. *Int J Psycho-Anal* 90:209-230
- Ferro A, Civitaresse G (2015). *The Analytic Field and its Transformations*. London: Karnac.
- Freud S (1916). The history of the psychoanalytic movement. *Psychoanal Rev* 3:406-454
- Kristeva J (1974). *Revolution in Poetic Language*. Columbia University Press 1984.
- Meltzer D (1984).
- Sandler (1975). *The Language of Psychoanalysis*. Karnac, London.